

Bedrijfsmonitoring,

waarom eigenlijk?

De laatste jaren is op veel varkensbedrijven op één of andere manier een bedrijfsmonitor opgezet. Maar waarom zouden we eigenlijk varkensziekten op bedrijven monitoren? Daar zijn verschillende redenen voor te noemen.

Bedrijfsmonitoring vindt plaats:

- omdat het verplicht is (bijvoorbeeld KVP, Ziekte van Aujeszky, brucellose, blaasjesziekte en salmonella);
- om afnemers een bepaalde garantie dan wel inzicht te geven (bijvoorbeeld vrij van schurft, snuffelziekte of brachyspira);
- als instrument om de gezondheidsstatus van het bedrijf te bepalen of het effect te meten van gezondheidsmaatregelen zoals management, vaccinatie en behandelingen.

Welke ziekten niet?

Welke kiemen zijn in de praktijk niet zinvol om te monitoren? Uiteraard exotische kiemen die helemaal nooit voorkomen in ons land. Daar kunnen wel ziekteverwekkers bij zitten die we als sector in de gaten moeten houden, zoals Afrikaanse varkenspest en Japanse encephalitis.

Monitoring van kiemen die echt overal zitten heeft evenmin toegevoegde waarde, zoals bordetella, clostridium, parvo, rota, stafylokokken en vlekziekte. Aandoeningen die niet overal voorkomen, maar waartegen in feite geen enkele behandeling of preventiemaatregel bestaat, of die eigenlijk geen serieuze bedreiging voor de varkensgezondheid zijn (zoals varkenspokken), zijn evenzeer zinloos om te monitoren. Ook bij aandoeningen waarvoor eigenlijk geen makkelijk uitvoerbare (en betrouwbare) test bestaat, zoals leptospirose of chlamydia, voegt monitoring weinig toe. Eigenlijk hoort in die laatste groep ook *Streptococcus suis* en misschien ook wel *E. coli*. Bij deze groepen kan de situatie natuurlijk veranderen bij het beschikbaar komen van eenvoudige testen.

Welke ziekten wel?

Welke kiemen blijven dan over die mogelijk wel zinvol zijn om te monitoren? Dat zijn luchtweginfecties zoals Pm+ (snuffelziekte), PRRS, griep, mycoplasma en App. Maagdarminfecties zoals brachyspira, PIA, salmonella en wormen en andere infecties zoals PCV2 (Circo), MRSA, *Haemophilus parasuis* of schurft.

De keus hangt allereerst sterk af van de vraag die we willen beantwoorden of garanties die men wil geven aan de afnemers. Daarbij is het zonde van het geld om te testen op ziekten waarvan men weet dat ze al jaren niet meer op het bedrijf voorkomen. De uitkomst van de test zal dan altijd negatief zijn. Het omgekeerde geldt voor aandoeningen waartegen men vaccineert (bijvoorbeeld influenza) of voor aandoeningen die uitgebreid op het bedrijf voorkomen en waartegen men eigenlijk geen directe actie van plan is te ondernemen (dat kan gelden voor bijvoorbeeld App of PIA.) De uitkomst van de testen is dan ook erg voorspelbaar: ongeveer alles positief.

Wat voor soort test?

De keus gaat in beginsel tussen testen die de ziekteverwekker zelf of de antistoffen ertegen aantonen. Testen die de ziekteverwekker zelf aantonen, zoals kweken of PCR, geven inzicht in de actuele situatie. Zeker de PCR is buitengewoon gevoelig, maar vaak ook kostbaarder dan een antistoftest. Maar bij aandoeningen zoals PRRS en PCV2 wil men vaak graag weten of het virus 'actief' rondgaat, en vaak niet zozeer of dat in het verleden is gebeurd. Bij andere aandoeningen is de PCR gewoon betrouwbaarder dan een antistoftest, bijvoorbeeld bij PIA.

Bij gebruik van antistoftesten wordt duidelijk of het dier in contact is geweest met de ziekteverwekker. Dat geeft dus eigenlijk inzicht in de 'geschiedenis'. Maar let op: meestal vormen varkens ook antistoffen na vaccinatie. Oftewel: monitoren op antistoffen bij gevaccineerde dieren vereist een verdergaande kennis van de vaccin- en testeigenschappen.

Hoeveel monsters?

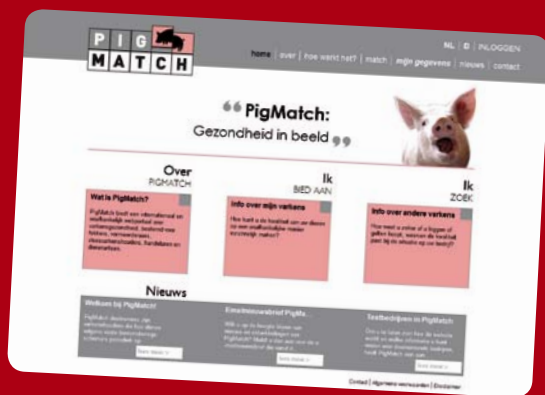
Het aantal te nemen monsters hangt vooral af van de gewenste zekerheid, van de kwaliteit van de test en van de aard van de aandoening. Bij ziekten die zich langzaam verspreiden over het bedrijf en waarbij door de aard van de ziekteverwekker doorgaans maar weinig dieren op het bedrijf besmet raken, zijn grote aantallen nodig. Bijvoorbeeld bij snuffelziekte minstens zestig monsters. Bij ziekten die zich snel verspreiden en die doorgaans over het hele bedrijf heengaan, zijn veel minder monsters nodig. Bijvoorbeeld bij PRRS zijn tien monsters genoeg.

Hoe vaak bemonsteren?

Het aantal bemonsteringen in de tijd is afhankelijk van het doel van de monitor en van economische afwegingen. Als men zekerheid wil verschaffen aan afnemers geldt: hoe vaker testen hoe beter. Immers, na een bemonstering kan bij wijze van spreken de volgende dag de infectie op het bedrijf binnenkomen. Het gemak waarmee dat gaat, verschilt uiteraard enorm per ziekteverwekker: PRRS of influenza komen veel makkelijker een bedrijf binnen dan schurft. Ofwel: bij schurft kan men volstaan met minder vaak bemonsteren. Algemeen geldt: virussen verspreiden vaak makkelijker dan bacteriën en bij parasieten (schurft, wormen) gaat het nog moeilijker. Virussen die door de lucht gaan (griep, PRRS), verspreiden makkelijker dan virussen in de mest (parvo, rota).

Maar vaker testen is uiteraard duurder, dus het hangt dan weer af van financiële consequenties, bijvoorbeeld als een koppel fokgelten met brachyspira wordt geleverd. In een programma als PigMatch (zie kader) kan men kiezen voor verschillende bemonsteringsschema's.

Kortom, monitoring op bedrijven kan om uiteenlopende redenen zéér nuttig zijn, maar het is goed om in overleg met de dierenarts of de GD zorgvuldig af te wegen wat zinvol, haalbaar en betaalbaar is.

PigMatch: zekerheid over de kwaliteit van je varkens

Pigmatch.eu is een internationaal en onafhankelijk webportaal over varkensgezondheid. Op deze site wordt de actuele gezondheidssituatie op deelnemende varkensbedrijven inzichtelijk gemaakt. Bijvoorbeeld: is een bedrijf verdacht voor een bepaalde ziektekiem en tegen welke ziekten wordt gevaccineerd? Op basis van deze informatie kunnen verkopers en afnemers van varkens hun kwaliteitseisen optimaal op elkaar afstemmen.